PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA INGLIZ TILINI KASBGA YO'NALTIRIB O'QITISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI

Xolxodjayeva Dilfuza Shoakrom qizi
Professional ta'limni rivojlantirish instituti tayanch doktoranti
dilfuzaxolxodjaeva5@gmail.com

Annotatsiya. Ingliz tili bugungi kunda global kommunikatsiya, ilm-fan, biznes va texnologiya sohalarida muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, professional ta'lim muassasalarida ingliz tilini kasbga yo'naltirib o'qitish – bu mutaxassislarni nafaqat til bilimiga, balki ularning kasbiy kompetensiyalariga ham e'tibor qaratadigan bir jarayondir. Har bir mutaxassislik bo'yicha ingliz tilini o'qitishning o'ziga xos ahamiyati mavjud, chunki ko'plab sohalar global miqyosda rivojlanmoqda, yangi texnologiyalar jadal sur'atlar bilan kirib kelmoqda, va ko'plab texnik hujjatlar ingliz tilida taqdim etiladi. Ushbu maqolada, professional ta'lim muassasalarida ingliz tilini kasbga yo'naltirib o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari, uning metodikasi va ta'lim jarayoniga ta'siri haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: kasbga yo'naltirib o'qitish, kognitiv yondashuv, konstruktiv yondashuv, kompetensiya yondashuvi, Problem-based learning (PBL), ro'l o'ynash metodikasi (role-play).

Annotation. English today has a prominent place in the fields of global Communication, Science, business and technology. Especially in professional educational institutions, teaching English with a professional orientation is a process that focuses professionals not only on language knowledge, but also on their professional competencies. There is a special importance of teaching English in each specialty, since many areas are developing globally, new technologies are entering at an accelerated pace, and many technical documents are presented in English. This article will talk about the scientific and theoretical foundations of teaching English in professional educational institutions, its methodology and impact on the educational process.

Keywords: career-oriented teaching, cognitive approach, constructive approach, competence approach, Problem-based learning (PBL), roll-play methodology (role-play).

Аннотация. Английский язык сегодня играет важную роль в глобальных коммуникациях, науке, бизнесе и технологиях. Профессионально – ориентированное обучение английскому языку, особенно в профессиональных учебных заведениях, - это процесс, который привлекает профессионалов не только к языковым знаниям, но и к их профессиональной компетенции. Преподавание английского языка по каждой специальности имеет свое значение, поскольку многие отрасли развиваются в глобальном масштабе, новые технологии внедряются быстрыми темпами, и многие

ISSN 3030-3907

технические документы представлены на английском языке. В данной статье рассматриваются научно-теоретические основы профориентационного обучения английскому языку в профессиональных учебных заведениях, его методика и влияние на образовательный процесс.

Ключевые слова: профориентационное обучение, когнитивный подход, конструктивный подход, компетентностный подход, проблемно-ориентированное обучение (PBL), ролевая методология (ролевая игра).

Ingliz tilini kasbga yo‘naltirib o‘qitish, bugungi kunda global mehnat bozorida muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun muhim omilga aylangan. Biroq, ingliz tilini kasbga yo‘naltirib o‘qitish jarayoni nafaqat til o‘rganish, balki o‘quvchilarga o‘z mutaxassisliklarini tushunishda va ularga mos tilni qo‘llashda yordam berishni ham o‘z ichiga oladi. Bu yondashuv, o‘quvchilarga ingliz tilining kasbiy va texnik jihatlarini chuqur tushunishga imkon beradi. Professional ta’lim muassasalarida ingliz tilini kasbga yo‘naltirib o‘qitishning ilmiy-nazariy asoslari nafaqat tilning grammatik va leksik aspektlarini, balki uning kasbiy faoliyatdagi o‘rni va ahamiyatini ham o‘z ichiga oladi.

Ingliz tilini kasbga yo‘naltirib o‘qitishning ilmiy asoslari, asosan, til o‘rganishning kognitiv va konstruktiv yondashuvlariga asoslanadi.

1.1- rasm. ***Til o‘rganishning kognitiv va konstruktiv yondashuvlari.***

Kognitiv yondashuv, tilni o‘rganishda o‘quvchining miyasidagi bilimlarni qayta ishlash va yangi bilimlarni tuzish jarayoniga e’tibor qaratadi. Kasbiy ingliz tilini o‘rgatishda bu yondashuv, o‘quvchilarni nafaqat tilni o‘rganishga, balki kasbiy

ISSN 3030-3907

vazifalar uchun zarur bo‘lgan tilga oid ko‘nikmalarni rivojlantirishga ham yo‘naltiradi. Masalan, avtomobil sanoatidagi mutaxassislar ingliz tilini o‘rganish orqali nafaqat tilni, balki texnik terminologiyani, amaliy ko‘nikmalarni va global mehnat bozoridagi kommunikatsiyani o‘rganadilar.

Konstruktiv yondashuv esa o‘quvchilarni o‘z tajribalariga asoslanib bilim olishga undaydi. Bu yondashuv til o‘rganish jarayonida o‘quvchining amaliyotni va real hayotdagi vaziyatlarni tahlil qilishni o‘rgatadi. Kasbiy ingliz tilini o‘qitishda bu yondashuv orqali, o‘quvchilar o‘z mutaxassisliklarida, masalan, avtomobil transporti, tibbiyot yoki muhandislik kabi sohalarda, ingliz tilini samarali ishlatishning usullarini o‘rganadilar.

Kasbiy ingliz tilini o‘qitishda metodik yondashuvlar, ta’lim jarayonida nafaqat til bilimlarini, balki kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan. **Kompetensiya yondashuvi** kasbiy ingliz tilini o‘rganishda eng muhim elementlardan biridir. Bu yondashuv tilni faqat grammatik va leksik nuqtai nazardan emas, balki uni kasbiy vazifalarda samarali qo‘llash nuqtai nazaridan ham o‘rgatadi. O‘quvchilar nafaqat so‘z boyligi, balki ularni real ish sharoitida qanday ishlatishni o‘rganadilar.

Metodik yondashuvda **problem-based learning (PBL)**[1] (muammo asosida o‘qitish) metodini qo‘llash samarali bo‘ladi. Bu metodda o‘quvchilar, muammolarni hal qilish jarayonida ingliz tilini o‘rganadilar. Masalan, avtomobil sanoati bo‘yicha o‘quvchilar biron bir texnik muammoni, masalan, dvigatelni diagnostika qilishni ingliz tilida yechishga harakat qilishadi. Bu jarayon nafaqat tilni o‘rgatadi, balki o‘quvchilarning kasbiy bilimlarini ham mustahkamlashga yordam beradi.

Shuningdek, **rol o‘ynash (role-play)**[2] metodikasi ham kasbiy ingliz tilini o‘qitishda keng qo‘llaniladi. O‘quvchilar turli kasbiy vaziyatlarni ingliz tilida o‘ynash orqali o‘zaro muloqot qilish va kasbiy terminologiyadan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Kasbiy ingliz tilini o‘qitishda **fanlararo (interdisciplinary) yondashuvi** ham muhim ahamiyatga ega. Fanlararo yondashuvi til o‘rganishda turli fanlar va sohalarni birlashtirishni nazarda tutadi. Kasbiy ingliz tilini o‘qitish jarayonida bu yondashuv, tilni faqat tilshunoslik nuqtai nazaridan emas, balki o‘quvchining o‘z mutaxassisligiga xos bilimlar bilan birgalikda o‘rgatishni ta’minlaydi.

Masalan, avtomobil sanoati mutaxassislari uchun ingliz tilini o‘rgatish, ularga avtomobil texnologiyasi va uning rivojlanishini tushunishga yordam berishi kerak. Bu, nafaqat texnik iboralarni o‘rganishni, balki global avtomobil sanoatidagi yangi tendensiyalarni va innovatsiyalarni tushunishni ham o‘z ichiga oladi. Shuningdek,

[1] https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/
[2] Matkarimova B.H Applying role-plays in a teaching process: advantages and disadvantages. 60p

ISSN 3030-3907

ingliz tilida ishlovchi xalqaro kompaniyalar va ishlab chiqaruvchilar bilan muloqot qilishda zarur bo‘ladigan ko‘nikmalarni rivojlantirish mumkin bo‘ladi.

Kasbiy ingliz tilini o‘qitishda, **individual yondashuv**[3] tamoyili muhim ahamiyatga ega. Har bir o‘quvchi o‘zining kasbiy ehtiyojlari va qiziqishlariga ko‘ra, tilni o‘rganadi. O‘qituvchi o‘quvchining mutaxassisligi va uning rivojlanish darajasiga qarab, ta’limni individual tarzda tashkil etishi kerak. Bu yondashuv o‘quvchining o‘ziga xos ehtiyojlarini qondiradi va samarali o‘rganishni ta’minlaydi. Shuningdek, **aktiv o‘qitish** tamoyili ham muhimdir. O‘quvchilarni faollashtirish, o‘quv jarayoniga joriy etish va real ish sharoitlarini simulyatsiya qilish orqali, ingliz tilini o‘rgatishda samaradorlikni oshirish mumkin. Bu orqali o‘quvchilar, o‘z kasbiy faoliyatini ingliz tilida bajarish ko‘nikmalarini egallaydi.

Ingliz tilini kasbga yo‘naltirib o‘qitish nafaqat tilni o‘rgatish, balki o‘quvchining kasbiy bilimlarini ham rivojlantirishga qaratilgan kompleks jarayondir. Ushbu jarayon ilmiy-nazariy asoslar va metodik yondashuvlarni o‘z ichiga oladi. Kasbiy ingliz tilini o‘rgatishda innovatsion yondashuvlar, Fanlararo, konstruktiv va kognitiv yondashuvlar o‘quvchilarning kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatli bo‘lishlariga imkon yaratadi. Bunday yondashuvlar, o‘quvchilarning global kommunikatsiya ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi va ularni xalqaro mehnat bozorida raqobatbardosh qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/[1]
2. Matkarimova B.H Applying role-plays in a teaching process: advantages and disadvantages. 60p
3. S.T. Sattorova Ingliz tilini o’qitishda individual yondashuv. Oriental Renaissance: Innovative,

educational, natural and social sciences.685 b

[3] S.T. Sattorova Ingliz tilini o’qitishda individual yondashuv. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences.685 b

ISSN 3030-3907